

УКРАЇНА

(19) UA (11) 13534 (13) U
(51) МПК (2006)
E02D 1/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІЗИКО-МЕХАНІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ҐРУНТІВ

1

2

(21) u200506953

(22) 14.07.2005

(24) 17.04.2006

(46) 17.04.2006, Бюл. № 4, 2006 р.

(72) Пряник Сергій Петрович

(73) ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧ-
НИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(57) Спосіб дослідження фізико-механічних властивостей ґрунтів, який полягає в тому, що в ґрунтову стінку шурфу або свердловини вдавлюють тонку смугу з періодичними зупинками з вимірюванням зусиль вдавлювання під час руху смуги і її зупинок, а потім витягують її з ґрунту з вимірюванням зусиль витягування, який **відрізняється** тим, що на смугу надівають тонкостінний сталевий чохол з розташованими з однаковим кроком по довжині чохла стовщеними ділянками, виступаючими симетрично по обидва боки внутрішньої поверхні

чохла, а смугу виконують також розташованими з однаковим кроком по її довжині стовщеними ділянками, які в початковій позиції розташовують навпроти нестовщених ділянок чохла, після занурення складової смуги в ґрунт виконують невеликий крок по її витяганню з вимірюванням зусиль, після чого виконують невеликий крок по зсуву смуги відносно чохла в межах положення стовщених ділянок смуги навпроти нестовщених ділянок чохла, з вимірюванням зусиль, і, продовжуючи зсув смуги відносно чохла, переходять з вимірюванням зусиль до кінцевої позиції, коли стовщені ділянки смуги розташовують навпроти стовщених ділянок чохла, і далі стовщеним таким чином складову смугу занурюють далі в ґрунт з вимірюванням зусиль вдавлювання, а потім витягують з вимірюванням зусиль витягування.

Корисна модель відноситься до будівництва, а точніше до способів дослідження будівельних фізико-механічних властивостей ґрунтів як в польових, так і в лабораторних умовах.

Відомо спосіб дослідження фізико-механічних властивостей ґрунтів, згідно якому в ґрунтову стінку шурфу або свердловини вдавлюють із зупинками тонку смугу з вимірюванням зусиль вдавлювання під час руху смуги і її зупинок, а потім витягують її з ґрунту з вимірюванням зусиль витягування [1]. До переваг способу в порівнянні із статичним зондуванням відноситься мінімізація зсувів в ґрунтовому масиві, що здійснюються способом, і можливість дослідження ґрунту як в умовах природного залягання (в шурфах, свердловинах, на укосах кар'єрів, земляних споруд, відвалів) так і в лабораторних умовах в поєднанні з компресійними приладами і лотками з щілинами в стінках. Важливою особливістю способу є можливість визначення коефіцієнта бічного тиску як в умовах природного залягання ґрунту, так і в лабораторних умовах. Для реалізації способу застосовують різні пристрої, серед яких найбільш ефективний пристрій, що містить корпус з спрямовуючими, розміщену в ньому металеву смугу, привід, вимірювальні прис-

тосування і інші особливості конструкції, що забезпечують підвищену точність вимірювань [2].

Проте при відомому способі для визначення зусилля в ґрунті, яке стискає смугу, необхідні додаткові вимірювання коефіцієнта тертя сталі об ґрунт іншим способом або отримання цієї величини по довіднику на основі знання виду ґрунту, що через велику різноманітність видів і складів ґрунту вносить погрішності в дослідницький процес. Крім цього недоліком відомого способу є наступне. Для отримання якнайповнішої і достовірної інформації про досліджуваний ґрунт застосовують смуги різної товщини. Доводиться проводити випробування спочатку однією смугою, а потім іншою. Це, по-перше, є трудомістким, а, по-друге, унаслідок того, що повторні випробування проводяться в доволі близькому місці, а не в тому ж самому, все це також вносить погрішності в результати вимірювань.

В основу корисної моделі поставлено задачу підвищення універсальності способу дослідження фізико-механічних властивостей ґрунтів за допомогою тонкої смуги і підвищення достовірності даних дослідження за рахунок додаткових вимірювань зусиль в ґрунті, які стискають смугу початкової товщини і цю ж смугу, коли вона набула біль-

(13) U
(11) 13534
(19) UA

шої товщини. Це досягається таким чином. В ґрун-
тову стінку шурфу або свердловини вдавлюють зі
зупинками тонку смугу з вимірюванням зусиль
вдавлювання під час руху смуги і її зупинок, а по-
тім витягають її з ґрунту з вимірюванням зусиль
витягування також як і в прототипі. Але при цьому
на смугу надягають тонкостінний сталевий чохол з
періодично розташованими по довжині чохла по-
товщеними ділянками, виступаючими симетрично
по обидві сторони внутрішньої поверхні чохла.
Смугу виконують також з періодично розташовани-
ми по її довжині потовщеними ділянками, які в
початковій позиції розташовуються навпроти не-
потовщених ділянок чохла. Після занурення отри-
маної таким чином складової смуги в ґрунт ро-
биться невеликий крок по її витяганню з
вимірюванням зусиль. Після цього робиться неве-
ликий крок по зсуву смуги щодо чохла уздовж їх
довжини в межах положення потовщених ділянок
смуги навпроти непотовщених ділянок чохла, що
не змінилося, з вимірюванням зусиль. Це на основі
знання коефіцієнта тертя сталі об сталь дає інфо-
рмацію про зусилля в ґрунті, яке стискає непотов-
щену складову смугу. Далі, продовжуючи зсування
смуги щодо чохла, переходять з вимірюванням
зусиль до кінцевої позиції, коли потовщені ділянки
смуги розташовуються навпроти потовщених діля-
нок чохла. Це дає інформацію про зусилля в ґрун-
ті, яке стискає потовщену складову смугу. Далі
потовщену таким чином складову смугу занурю-
ють далі в ґрунт, а потім витягають з нього з вимі-
рюванням зусиль вдавлювання і витягування. Це
дає інформацію про напруження в ґрунті, що стис-
кає складову потовщену смугу на різних глибинах
її занурення.

На Фіг. показаний поздовжній розріз (вигляд
збоку) складової непотовщеної смуги, що склада-
ється з внутрішньої смуги 1 і чохла 2 в положенні,
коли потовщені ділянки внутрішньої смуги розта-
шовуються навпроти непотовщених ділянок чохла.

При зануренні смуги в чохлі в ґрунт зусилля,
яке вдавлює, здійснюється на задній (по ходу ру-

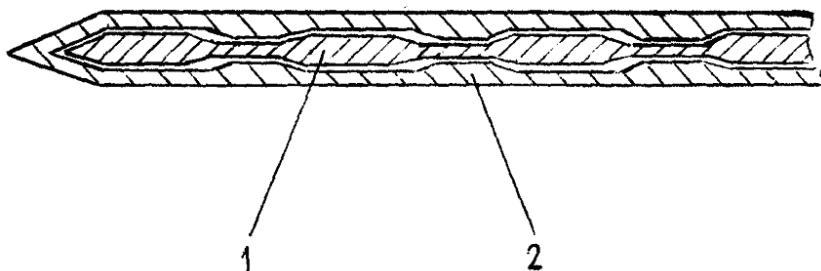
ху) кінець внутрішньої смуги. При зворотному під-
тяганні внутрішньої смуги відносно чохла на необ-
хідний відрізок переміщення, який дорівнює дов-
жині потовщеної ділянки смуги, задній кінець
чохла закріплюють на корпусі вимірювального
приладу, щоб чохол не став зсовуватися вслід за
смугою. Витягання ж смуги в чохлі з ґрунту прово-
диться з кріпленням заднього кінця чохла до при-
воду вимірювального приладу. Знаючи величину
зусилля в ґрунті, яке стискає смугу в чохлі і зусил-
ля, прикладене для її витягання, отримують вели-
чину коефіцієнта тертя сталі об ґрунт. А по різниці
зусиль занурення і витягання визначають зусилля,
які діють на передні кінці непотовщеної і потовще-
ної занурюваної у ґрунт складової смуги. При цьо-
му важливими характеристиками досліджуваного
ґрунту є відношення сил, діючих на передній кі-
нець потовщеної і непотовщеної складової смуги,
а також відношення тиску ґрунту, що діє на перед-
ній кінці смуг, до тиску на поверхню смуг. В процесі
потовщення складової смуги також здійснюється
компресія довколишнього ґрунту, що аналогічно
стисненню ґрунту пресіометрами. В результаті
цього отримують тільки дві точки компресійної
кривої, але це досягається значно більш простим
способом, ніж у випадку із застосуванням пресіо-
метрів.

Пропонований спосіб дослідження фізико-
механічних властивостей ґрунтів за допомогою
тонкої смуги має в порівнянні з прототипом більшу
універсальність, великі функціональні можливості і
підвищену достовірність дослідження.

Література:

1. К.Терцаги. Теория механики грунтов / Под
общей ред. проф. Н.А.Цытовича - М.: Госстройиз-
дат, 1961. -(С.90).

2. А. с. № 648688 (СССР), кл. Е02Д1/00, Уст-
ройство для определения физико-механических
характеристик грунтов (Пряник П.К.) - опубл. в
Б.И., 1979, №7.

Фіг.